

Den 19. oktober 2020

Kommentarer fra CONCITO og Rådet for Grøn Omstilling i regi af projektet Bygninger og Grøn Omstilling til den fremlagte Kommunikation fra EU-Kommissionen "A Renovation Wave for Europe – greening our buildings, creating jobs, improving lives"

Vi hilser først og fremmest initiativet fra EU-Kommissionen velkomment.

Udspillet adresserer et væsentligt problem med manglende energieffektivitet af EU's bygninger, hvilket er en væsentlig barriere frem mod den europæiske omstilling mod nul-udledning af drivhusgasser.

Udspillet indeholder mange gode initiativer, som vi klart kan støtte, at der arbejdes videre med i den kommende proces for at gennemføre en "Renovation Wave" i EU.

Generelt har vi dog en række bemærkninger, som synes at mangle eller ramme skævt i Kommissionens udspil:

Adskillelse af energitilstanden af bygningerne og placering af vedvarende energi produktion er nødvendig

Kommissionens udspil bærer stadig i for høj grad præg af, at on-site vedvarende energiproduktion bidrager til en bygnings bæredygtighed på samme måde som energieffektivisering.

Denne sammenkædning vurderes uhensigtsmæssig, idet den reducerer medlemsstaternes faktiske muligheder for at udnytte nationale VE-ressourcer på en omkostningseffektiv måde.

Selve bygningerne skal have et pres på for at blive mere energieffektive, og dermed også sundere at benytte, mens produktionen af energi fra vedvarende kilder skal placeres, hvor der er omkostningseffektive grunde til dette. For eksempel på grund af potentialerne for VE-kilder som sol og vind eller på grund af omkostningsforskelle mellem store og små anlæg til udnyttelse af denne VE-kilde.

Bygningernes tage udgør her en god placeringsmulighed for VE-produktion i modsætning til anvendelse af det åbne land. Men det er også placeringer, som for indeværende er væsentlig dyrere at udnytte.

Der må derfor åbnes mere op i implementering af strategien, så de optimale samlede løsninger findes, f.eks. ved fortrinsvis at udnytte de tagbaserede placeringer, hvor der er plads til større anlæg, som er mere omkostningseffektive end helt små anlæg. Dertil bør der ske en afkobling af bygningers energieffektivitet fra placering af VE-anlæg på bygningen.

Energieffektive bygninger skal ses som en del af det omliggende energisystem

Udspillet fra Kommissionen har en tendens til at betragte bygninger og deres performance på energieffektivitet og vedvarende energi isoleret set fra de omliggende energisystemer.

Der mangler fokus på sammenhængen mellem bygninger som fleksible energiforbrugere, der modtager energiforsyning fra et omliggende energisystem, som i stigende grad bliver baseret på energi fra vedvarende energikilder. Dette manglende fokus risikerer at gøre den samlede grønne omstilling dyrere end nødvendigt.

Energieffektive bygninger skal således ses som en integreret del af et samlet energisystem, hvor den vedvarende energiproduktion placeres under hensyn til de mange nødvendige faktorer, som omkostningseffektivitet, energinetkapacitet, placeringstilgængelighed, areal som en mangelvare osv.

Eventuelle minimumskrav til VE i bygninger skal omfatte VE fra det omliggende VE-system

Udspillet omtaler, at det kan komme på tale, at stille minimumskrav til andel af VE i energiforsyningen af bygningen.

*“The **revision of the Renewable Energy Directive** by June 2021 will consider ... introducing a requirement to use **minimum levels of renewables in buildings.**”*

Dette kan læses som et krav til, at der lokalt eller helt specifikt på selve den geografiske grund skal placeres en VE-produktion svarende til en vis procentdel af bygningens samlede energibehov.

Dette vil være dybt uhensigtsmæssigt. Det skal være den samfundsøkonomisk mest omkostningseffektive udbygning med vedvarende energi, der afgør, hvor anlæggene placeres.

Levering af VE via energinettene skal naturligvis også kunne tælles med i opgørelsen af overholdelse af et minimum af VE i bygningen, i så det er mest optimalt og økonomisk at placere den vedvarende energiproduktion centralt i energisystemet.

Bygningers fleksibilitet i et el- og fjernvarmebaseret energisystem er fraværende

Udspillet har alt for meget fokus på bygningerne som enkeltstående elementer.

Kun ved at tænke bygningerne sammen i større systemer og integrere dem med de omliggende energisystemer, kan samlede optimale løsninger for den fulde grønne omstilling på energiområdet gennemføres omkostningseffektivt.

Her er mulighederne for, at bygninger agerer fleksibelt i forhold til at understøtte en omkostningseffektiv funktion af både de samlede energisystemer underbelyst i udspillet. Fleksible bygninger kan ellers reducere behovet for meget omkostningstunge opgraderinger af energinettene – især for el og fjernvarme.

Også mulighederne for at udnytte overskudsvarme, for at balancere en svingende el-produktion fra vedvarende energi gennem etablering og forbedring af fjernvarme- og fjernkølingsnet bør have en meget større bevågenhed i Kommissionens udspil.

EU-regulering skal sikre, at potentielt fleksible energiforbrugende elementer i bygninger kan styres af tredjepart

Når man ser bygninger som et integreret element i energisystemet, så er det vigtigt at sikre et maksimalt samspil. Det betyder, at fleksible elementer i bygninger, som kan understøtte det samlede energisystem skal gøres optimalt tilgængelig for at udnytte dette potentiale. Der bør indgå krav i Eco-design-direktivet, om at f.eks. individuelle varmepumper eller kølingsudstyr skal have indbygget mulighed for fjernstyring fra tredjepart for herved at sikre, at disse elementer kan facilitere et fleksibelt energiforbrug afpasset efter behov fra energisystem og energi-net.

Renovering af bygninger giver flere fordele end "blot" lavere energiforbrug

Udspillet bærer desværre præg af en meget traditionel opfattelse af, at energirenovering skal tilbagebetale sig selv udelukkende gennem besparelser på energien. Dette er en for snæver betragtning af de mange fordele, som renoveringer af bygninger giver, og det leder til både en alt for lav renoveringsrate, og et alt for højt behov for tilskud.

Udspillet skal suppleres med udredning om, hvordan Non Energy Benefits kan medtænkes

Når der renoveres en bygning, så er det ofte de forbedringer i form af bedre indeklima, bedre produktivitet, bedre sundhed, bedre indlæringssevne osv., som opnås gennem renoveringen, der har en større samfundsværdi end værdien af den medfølgende besparelse på energikøbet.

De såkaldte Non-Energy-Benefits (NEB's) bør medtænkes i den samlede finansiering. Det vil i høj grad øge profitabiliteten i at gennemføre en storstilet energirenovering af EU's bygninger.

Udfordringen her er, at enten tilfalder den samfundsmæssige værdi af de fremkomne NEB's ikke de, som faktisk investerer i renoveringen af bygningen, eller også har de pågældende ejere eller brugere af bygningen ikke økonomi til at betale for de forbedringer, som fremkommer gennem forbedring af bygningens kvalitet i form af indeklima, komfort og sundhedseffekt.

For erhvervs- og undervisningsbygninger fremkommer der faktisk betydelige fordele efter en målrettet renovering for både produktivitet, arbejdskvalitet og indlæringssevne. Disse forbedringer burde udspillet italesætte og foreslå finansieringsmæssige løsninger på.

Udspillet mangler fokus på forbedret viden om, hvor store energibesparelser, der faktisk kan forventes

Energimærkernes teoretiske beregninger af energiforbrug før og efter en faktisk renovering stemmer sjældent med den efterfølgende faktiske energibesparelse. Dette er en stor barriere for en storstilet energirenoveringsindsats.

Problemerne skyldes ofte, at det teoretiske energiforbrug før renovering overestimeres, mens det faktiske energiforbrug reelt begrænses af brugernes økonomiske formåen. Samtidig har energiforbruget en tendens til at blive øget efter en renovering, idet brugerne af bygningen ofte veksler en del af værdien af energibesparelserne til øget komfort, f.eks. som højere temperaturer eller forøget køling.

Udspillet bør indeholde elementer, som italesætter denne problemstilling og anviser mulige løsninger.

Udspillet angivelser af indeklimateklima-hensyn er ikke fyldestgørende

Det værdsættes, at udspillet har høje sundheds- og miljøstandarder med som fokuspunkt.

Definitionen af disse faktorer er bare for snæver, og bør udvides som minimum med fokus på dagslys, temperaturer både under hensyn til tilstrækkelig opvarmning og tilstrækkelig beskyttelse mod overophedning. Dertil bør der udvides med fokus på overholdelse af et acceptabelt CO₂ niveau og som udtryk for lavt tryk fra andre luftbårne afgangninger og forureninger, samt reduktion af partikkelproblemer f.eks. fra madlavning og brug af afbrændingsteknologier.

Inklusioner af disse yderligere indeklimateklima- og sundhedsfaktorer vil endvidere forøge værdien af NEB's i beregninger af den samlede økonomi i renoveringen.

Hensynet til indlejret CO₂ og klimaeffekt fra byggematerialer er kun sporadisk behandlet

Den stigende fokus på, at energiforbruget til og CO₂-udslippet fra produktionen af materialerne har meget stor betydning for byggeriets klimabelastning er mangelfuldt omtalt i udspillet.

Der er en fin indpasning af en stigende anvendelse af træbaserede byggemetoder, hvor dette er praktisk muligt – ligesom der er fokus på mulighederne for cirkulær økonomi for byggematerialer generelt.

Men også mange andre materialer kan indgå i den sammenhæng – træ er blot en af løsningerne blandt mange.

Der skal større fokus på den faktiske anvendelse af princippet om cirkulær økonomi

Udspillet har fokus på selve den nødvendige cirkulære tankegang, som dog ikke helt skarpt nok opdeles i, hvordan vi agerer i forhold til at genanvende/bortskaffe de materialer, som kommer fra eksisterende materialer i nuværende bygninger ved nedrivning. Hertil hvordan vi sikrer, at materialerne i kommende bygninger sikres en bedre genanvendelsesmulighed via f.eks. bygningspas.

Vi skal på den ene side sikre, at nuværende byggematerialer håndteres optimalt ved nedrivning, dog under hensyn til, at fortidens byggemetoder indeholdt en del skadelige stoffer, som ikke nødvendigvis er kendt.

Derfor må det sikres, at denne genanvendelse ikke indbygger de samme kemiske risici i nye bygninger gennem ukritisk fokus på cirkulær økonomi.

På den anden side skal vi sikre, at vi ikke ved bortskaffelse af kommende bygninger står i samme situation med ukendskab til potentielle skadevirkninger fra byggematerialer.

Dette bør sikres ved skarpere krav til fravær af skadelige kemiske stoffer i byggematerialer, og en forbedret viden om det indhold, som alligevel er der fra konstruktionen og eventuelle indgreb i brugsfasen – f.eks. gennem krav om bygningspas, som forslået i forslaget.

Det er positivt, at Kommissionen tager initiativ til en roadmap for reduktion af CO₂-emissioner fra hele bygningens livscyklus. Her vil Danmark med fordel kunne spille ind med erfaringerne fra den nye frivillige bæredygtighedsklasse.

Fokus på reduktion af økonomiske risici er vigtigt

Udspillet skal roses for at have fokus på at medtage en fælles økonomisk indsats i form af en fond til risikoreduktion for renoveringsprojekter, som en billig måde at understøtte privat finansiering på.

Dette tema dækker både investeringer i bygninger, men bør naturligvis også udbredes til det store marked for energieffektivisering i industrielle processer, hvor økonomiske garantier kan tiltrække privat finansiering med lavere rentabilitetskrav, og dermed udløse investeringer i energibesparelser med betydeligt længere tilbagebetalingstider end i dag.

Fokus på at stille forudsigelige og fremtidige minimumskrav

Udspillet har meget fint fokus på, at fremtidige krav om opnåelse af minimumsstandarder og eventuelle skattemæssige konsekvenser heraf, er en meget brugbar måde at sikre, at bygningsejeren får mulighed for at gennemføre energirenoveringen med optimale effekt på det tidspunkt i bygningens levetid, hvor denne renovering kan kombineres med bygningens generelle behov for vedligeholdelse og kvalitetsopretholdelse.

Fokus på anvendelse af tilskudsformer fra EU – og på statstilskudsreglerne

Det er vigtigt at udspillet har dette fokus – og at det udvides ganske meget.

Der bør således stilles direkte krav til anvendelse af EU-midler uanset, hvor de kommer fra, og hvilket formål de anvendes til inden for bygningsrenovering, så det sikres, at midlerne bruges rigtigt, og f.eks. korruption så vidt muligt undgås eller reduceres.

Energimærkerne gøres centrale og måske EU-formaterede

Det er vigtigt, at der sættes på, at energimærkningen i EU forbedres. Der skal så vidt muligt fortsat bruges fysisk gennemgang på stedet for bygninger fra før årtusindskiftet for at sikre korrektheden og dermed anvendeligheden af energimærkerne. Kommunikationen nævner udfordringen med, at blot et fåtal af de europæiske bygninger rent faktisk energimærkes. Der mangler konkrete forslag til, hvordan energimærkerne udbredes i højere grad.

Selve tanken om at ensrette kravene til energimærkningen i en sådan grad, at der kan oprettes et fælles EU søgeregister forekommer vanskeligt at gennemføre under hensyn til klimamæssige forskelle, forskelle i nationale bygningsreglementer og markante forskelle i definitionerne af niveauerne for farveskalaen i EU-landene.

Inklusion af krav om renovering i alle offentligt ejede bygninger er positiv

Det er helt klart, at de obligatoriske krav i energieffektiviseringsdirektivet om energiforbedring omfatter en alt for lille del af de offentlige bygninger.

Det er således hensigtsmæssigt, at Kommissionen igen prøver at få omfattet langt flere af de offentlige bygninger i kravet. Det vil være positivt, hvis det denne gang lykkes Kommissionen at overbevise medlemslandene om, at dette ikke er at gå for vidt i forhold til armslængde-princippet. Tværtimod kan den offentlige sektor spille en rolle i at gå foran og være med til at efterspørge flere energieffektive og bæredygtige løsninger.

Positivt at udspillet favner yderligere anvendelse af skatter og tariffer

For at sikre en tilstrækkelig investering i renoveringer med energimæssig effekt er det vigtigt, at de økonomiske rammebetingelser i form af beskatning og tariffer – også for energiforbruget - for bygningen indrettes, så de giver gode incitamenter for renoveringer ved at kende de langsigtede økonomiske betingelser.

For finansielle ejere af bygninger vil et klart mål og en klar økonomisk justering f.eks. med ti års sigte betyde, at dette medtages straks i de økonomiske overvejelser om bygningens fremadrettede drift og renovering på grund af den lange tid, der går mellem, at der foretages større indgreb i en bygning.

Tilvejebringelse af finansiering via grønne lån mv. er vigtigt

Selvom dette finansiering via grønne lån mv. er vigtigt, så er det ikke lige vigtigt for bygningsejere i alle lande. I Danmark forsøges muligheden allerede, men gennemslagskraften er svær at finde, da Danmark allerede gennem realkreditlen har et meget billigt finansieringssystem.

Fokus på energy-poverty og forbedringer for den fattigste del af befolkning er nødvendig

En række lande har allerede fokus på energifattigdom, som også er omfattet af de eksisterende direktiver. Og det er helt nødvendigt at fortsætte, da høje energiomkostninger giver masser af problemer med sundhed, arbejdsevne m.v. i en række lande.

Det helt rigtige instrument, som også fremføres i udspillet, er energimæssige og øvrige kvalitetsforbedringer i de bygninger, som bebos af den fattige del af befolkning.

Støtte til betaling af høje energiomkostninger bør således kun ses som midlertidige nødvendige sociale handlinger, indtil den effektive handling med renovering kan fjerne problemet.

Afsluttende ros til udspillet

Sluttelig skal vi takke for, at Kommissionen på denne måde tager princippet om "Energy Efficiency First" alvorligt og ser store sammenhænge mellem potentialet for jobskabelse i lyset af den stadigt eksisterende Covid-19 udfordring og behovet for at intensivere reduktionen af bygningers energiforbrug i lyset af klimaudfordringen.

Med venlig hilsen

Søren Dyck-Madsen
Seniorkonsulent i CONCITO

Camilla Damsø Pedersen
Projektleder for projekt Bygninger og Grøn Omstilling i CONCITO

Christian Jarby
Seniorkonsulent i Rådet for Grøn Omstilling